

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 12.11.2025
COM(2025) 785 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

En kulturkompass för Europa

{SWD(2025) 785 final}

En kulturkompass för Europa

1. Inledning

Europa är ett livskraftigt nav för kulturell mångfald som är känt för sina språk, sitt kulturarv, sina konstnärliga uttryck och sina kreativa innovationer. Europa har fler Unesco-världsarv, som utnämnts för sina kultur- eller naturvärden eller både och, än någon annan region i världen. Det är hemvist för språklig mångfald, med fler än 24 officiella EU-språk och över 60 regionala språk eller minoritetsspråk. Denna kulturella rikedom är ett bevis på Europas gemensamma historia och minnen, och en drivkraft som formar dess framtid, främjar en europeisk känsla av tillhörighet och stärker europeiska värden, vilket bevisas av att 87 % av EU-invånarna uppger att kultur och kulturarv spelar en avgörande roll för att de ska känna sig mer europeiska¹.

I Europa firas, skyddas och omformas den kulturella mångfalden kontinuerligt. Det ger konstnärer och kulturarbetare en bördig grund för att skapa, förnya och testa gränser. Europas kulturella arv och livskraft främjar utbyte, dialog och ömsesidig förståelse mellan samhällen och generationer.

Kulturverksamhet och kulturengagemang i Europas rika kulturarv är avgörande för vår europeiska livsstil. Det finns bevis för att samhällen med större kulturellt deltagande är mer öppna, toleranta, demokratiska och ekonomiskt stabila², och att kulturkonsumtion motverkar hat på ett ändamålsenligt sätt³. Deltagande i kulturverksamhet har också visat sig öka sannolikheten att rösta, volontärarbeta och delta i samhällsaktiviteter⁴. Det bidrar till social och territoriell sammanhållning och resiliens samt till bättre hälsa och välbefinnande. 87 % av européerna håller med om att deltagande i kulturverksamhet eller i konstnärliga evenemang förbättrar deras känslomässiga eller fysiska välbefinnande.

Dessutom är Europas kulturella och kreativa sektorer och branscher avgörande för att främja innovation och konkurrenskraft, skapa arbetstillfällen, främja hållbar turism och göra våra regioner och städer mer attraktiva. De över 2 miljoner företag som utgör de kulturella och kreativa branscherna i EU genererar omkring 199 miljarder euro i mervärde och sysselsätter 7,9 miljoner människor i hela Europa⁵.

Internationellt är Europas livskraftiga kulturlandskap en källa till mjuk makt och en anseendemässig tillgång. Det underlättar inrättandet av ömsesidigt fördelaktiga internationella partnerskap, stärker det globala engagemanget och stöder EU:s utvidgningsprocess.

Samtidigt underskattas kulturens strategiska betydelse för Europa och måste fortfarande värderas fullt ut. I en tid av snabba och komplexa förändringar, geopolitiska spänningar, utländsk informationsmanipulation och inblandning, antidemokratiska rörelser, klimatkris, tekniska förändringar och digital omställning måste EU erkänna och utnyttja kulturens potential att ta itu med dessa brådskande frågor.

Kulturella och kreativa sektorer och branscher står inför särskilda utmaningar, däribland hot mot konstnärlig frihet, otrygga arbetsvillkor, ojämlikhet i tillgången till kultur, växande global konkurrens och frågor om AI-relaterade immateriella rättigheter. Genom att utnyttja ny teknik

¹ [Européernas inställning till kultur – maj 2025 – Eurobarometerundersökning.](#)

² Utökad insamling av bevis finns i studien [Culture and democracy, the evidence – Europeiska unionens publikationsbyrå.](#)

³ Se ovan.

⁴ Se ovan.

⁵ Siffror för 2024. Källa: [Kulturstatistik – kulturarbete – Statistics Explained – Eurostat.](#)

kan dessa sektorer på samma sätt ytterligare stärka sin kreativa produktion och innovationspotential, men även tillgången till kultur och publikengagemang.

Trots betydande framsteg under de senaste åren genom den europeiska agendan för kultur⁶ och arbetsplanerna för kultur⁷ saknar EU fortfarande en framtidssäker strategisk ram för att konsekvent inkludera och höja kulturens roll i beslutsfattandet. Därför började ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer ”Europas val” med att betona vikten av Europas kulturella mångfald och kulturarv för Europas framtid. Likaså erkände Europeiska rådets strategiska agenda⁸ behovet av att främja kulturell mångfald och kulturarv, medan Europaparlamentet⁹, rådet¹⁰ och berörda parter har betonat vikten av en strategisk EU-ram för kultur.

Som svar på dessa uppmaningar lägger kommissionen fram en **kulturkompass för Europa, som upprättar en vision och identifierar flaggskeppsinitiativ**. Genom att erkänna kulturens potential att föra samman åtföljs kompassen också av ett utkast till **gemensam förklaring som ska godkännas av Europaparlamentet, rådet och kommissionen**. För att EU ska blomstra måste det sätta kulturen i centrum för den politiska visionen och den sociala och ekonomiska strategin. Kulturkompassen kommer också att fungera som ett strategiskt ankare för kulturen inom den fleråriga budgetramen 2028–2034¹¹.

2. Visionen: Europa för kultur, kultur för Europa

Kulturkompassen är utformad för att utnyttja kulturens potential för individer, samhällen och territorier på bästa sätt och för att säkerställa att kulturen är central för den europeiska enigheten, mångfalden och spetskompetensen. Den bygger på **en strategisk vision** där Europa representerar kulturen och kulturen representerar Europa:

Europa för kultur: Europas rika kulturlandskap är en integrerad del av unionens identitet och utveckling. Var och en har rätt att skapa och delta i kultur, att åtnjuta den grundläggande konstnärliga yttrandefriheten och att fritt delta i skapandet och utnyttjandet av kultur. Kulturkompassen syftar till att integrera kultur som en nyckeldimension i alla relevanta strategier och politikområden och deras motsvarande finansieringsverktyg. Detta erkänner kulturens inneboende, samhällseliga, medborgerliga och ekonomiska värde och dess roll som en grundläggande allmän nytta. Genom skräddarsydd politik och skräddarsydda investeringar kommer kulturkompassen att hjälpa kultursektorerna att blomstra, förnya sig och konkurrera globalt. Även om den är utformad för att vara tvärgående erkänns och värdesätts de särskilda egenskaperna hos enskilda kultursektorer.

Kultur för Europa: EU kommer att utnyttja Europas rika kulturella mångfald, kulturarv och kreativitet för att stärka den demokratiska resiliensen, förbättra den sociala, ekonomiska och territoriella sammanhållningen, öka människors välbefinnande och förbättra Europas konkurrenskraft och innovationspotential. Kulturkompassen syftar till att främja och höja kulturen som ett uttryck för Europas historia och gemensamma värden, samtidigt som kulturen fungerar som en kraftfull katalysator för samhällets resiliens. Genom kulturen kan EU stärka

⁶ Senaste: [Meddelande från kommissionen om en ny europeisk agenda för kultur \(COM\(2018\) 267\)](#).

⁷ Senaste: [Rådets resolution om EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026 \(2022/C 466/01\)](#).

⁸ [Den strategiska agendan 2024–2029](#).

⁹ Europaparlamentets resolution av den 14 december 2022 om genomförande av den nya europeiska agendan för kultur och EU-strategin för internationella kulturella förbindelser (2022/2047(INI)).

¹⁰ Se fotnot 7.

¹¹ Europeiska kommissionens förslag till den fleråriga budgetramen 2028–2034, som lades fram den 16 juli 2025, möjliggör EU-finansiering av kultur från flera instrument. [EUR-Lex – 52025DC0570R\(01\) – SV – EUR-Lex](#).

sin roll som världsledande inom kultur och kreativitet, på grundval av ömsesidig förståelse, med åtgärder som är förankrade i EU:s värden.

I linje med denna vision kommer kulturkompassen att vägleda EU:s politik mot **fyra huvudinriktningar**, med stöd av övergripande åtgärder för att mobilisera investeringar i europeisk kultur:

- 1) Ett EU som upprätthåller och **stärker europeiska värden och kulturella rättigheter**.
- 2) Ett EU som **stärker konstnärer och kulturarbetare och stöder människor**.
- 3) Ett EU som bygger på kultur och kulturarv för att **bli mer konkurrenskraftigt, resiliellt och sammanhållet**.
- 4) Ett EU som **kämpar för internationella kulturella förbindelser och partnerskap**.

EU kommer att behöva större politiskt engagemang och nya politiska verktyg för att förverkliga kulturkompassen. Därför kommer kommissionen att göra följande:

- Föreslå en interinstitutionell **gemensam förklaring** som ska godkännas av **Europaparlamentet, rådet och kommissionen** med titeln *Europa för kultur – kultur för Europa*, i vilken det politiska åtagandet om centrala kulturpolitiska principer i Europa kommer att beskrivas och bekräftas.
- Regelbundet offentliggöra en **rapport om tillståndet för kulturen i EU** för att ge insikter i det europeiska kulturlandskapet och bedöma framstegen i utvecklingen av det kulturella och kreativa ekosystemet, inbegripet särskild betoning på konstnärlig frihet.
- Inrätta en **strukturerad dialog på EU-nivå** med kulturella och kreativa intressenter för att diskutera rapporten om tillståndet för kulturen och framstegen när det gäller att uppnå huvudinriktningarna i kulturkompassen. Denna dialog kommer att fungera som en plattform för utbyte, gemensamt skapande och politisk anpassning.
- För att stödja rapporten om tillståndet för kulturen, inrätta ett **EU-nav för kulturdata** för att samla in och analysera kulturdata och kulturinformation, övervaka trender och utveckling samt samla bästa praxis¹². Kommissionen kommer också att samarbeta med EU:s medlemsstater och deras statistikkontor samt med relevanta internationella organisationer för att fortsätta att förbättra EU:s kulturstatistik och stödja evidensbaserat beslutsfattande.

3. Ett EU som upprätthåller och stärker europeiska värden och kulturella rättigheter

Demokrati, frihet, mångfald och jämlikhet är värden som ömsesidigt förstärker varandra, och EU och dess medlemsstater delar ansvaret för att upprätthålla dem. Friheten att skapa och delta i kultur utan hinder fastställs i artikel 27 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna¹³ och artikel 13 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna¹⁴. Dessa rättigheter är avgörande för att hjälpa enskilda personer och samhällen att fritt uttrycka sig, delta i dialog, fira kulturell mångfald, främja humaniora, bevara kulturarvet och föreställa sig framtiden. De är grundläggande principer i kulturkompassen.

3.1. Skydda konstnärlig frihet

¹² Uppgifter om den audiovisuella sektorn kommer även fortsättningsvis att tillhandahållas av Europeiska audiovisuella observationsorganet och kommissionens europeiska medieutskottsrapport.

¹³ [Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna | Förenta nationerna](#).

¹⁴ [Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#).

Kultur och kreativitet blomstrar bara om friheten till kreativt uttryck säkerställs. Att skydda denna frihet måste vara hörnstenen i varje demokratiskt och öppet samhälle och är en stark indikator på ett samhälles demokratiska hälsa. I EU är skyddet av konstnärers och kulturarbetares frihet att skapa utan censur eller hot och att uttrycka sina åsikter i frågor av allmänt intresse ett kollektivt ansvar. Ändå fortsätter det att komma¹⁵ rapporter om otillbörlig inblandning som påverkar kulturinstitutionernas oberoende, användning av så kallade morallagar, censur eller hot mot konstnärer och till och med självcensur.

Eftersom demokratin och det civila samhället ställs inför påtryckningar världen över måste sådana fall dokumenteras och övervakas noga, och åtgärder måste vidtas för att erbjuda ”säkra fristäder” för konstnärer i riskzonen och fördrivna konstnärer¹⁶. Medlemsstaterna och EU-institutionerna bör säkerställa att deras politik, rättsliga ramar och administrativa förfaranden stöder fritt konstnärligt skapande och uttryck och fri rörlighet. EU bör agera för att skydda den konstnärliga friheten och öka medvetenheten för att främja den.

Därför kommer kommissionen systematiskt att inkludera **ett särskilt fokus på konstnärers erfarenheter av konstnärlig frihet** i sin framtida rapport om tillståndet för kulturen i EU. Den kommer också att bidra till att **skydda den konstnärliga friheten** genom EU:s nuvarande och framtida politik och program, särskilt i det föreslagna framtida **AgoraEU**, som en del av EU:s nästa långtidsbudget. Att skydda den konstnärliga friheten är också en relevant del av den bredare demokratiska strukturen i våra samhällen, och det europeiska demokratiförsvaret syftar till att skydda och främja demokrati och resiliens i samhället på lång sikt.

3.2. Främja kulturell och språklig mångfald

Kulturell och språklig mångfald står i centrum för det europeiska projektet och förkroppsligar EU:s motto ”Förenade i mångfalden”. Åtagandet att bevara detta är en förutsättning för europeisk kulturell suveränitet och demokratisk kultur. Därför har EU undertecknat 2005 års Unescokonvention om mångfalden av kulturyttringar¹⁷ i sig.

EU skyddar, utvecklar och främjar aktivt kulturell och språklig mångfald genom sin politik och sina program, och i enlighet med vad som fastställs i ordförande Ursula von der Leyens politiska riktlinjer, kommer EU att fortsätta att arbeta för att skydda rättigheterna för personer som tillhör minoriteter i Europa. Från 2021 till 2024 har Kreativa Europa stött 670 transnationella kulturpartnerskap. 554 filmer släpptes på bio i hela Europa, och 37,9 miljoner människor hade tillgång till europeiska audiovisuella verk från andra europeiska länder¹⁸.

EU:s fem kulturpriser¹⁹ spelar en viktig roll för att öka synligheten för Europas kultursektorer genom att erkänna och främja deras mångfald och spetskompetens. För att bygga vidare på detta kommer kommissionen att föreslå ett **nytt EU-pris för scenkonst för att fira konstnärlig spetskompetens** och samtidigt stärka kompetens, marknadstillträde och yrkesnätverk i det europeiska ekosystemet för scenkonst.

Genom **Europeiska språkdagen**²⁰ firar EU språklig mångfald som ett uttryck för Europas rika kulturarv och en hörnsten i demokratin. **Att främja språkinläring och språklig mångfald**

¹⁵ [Europarådet, 2023. Free to Create: Artistic Freedom in Europe.](#)

¹⁶ [Rådets slutsatser om utsatta och fördrivna konstnärer 2023/C 185/09.](#)

¹⁷ [2005 års konvention om mångfalden av kulturyttringar | Mångfalden av kulturyttringar.](#)

¹⁸ Programområdet Media har också stöttat utvecklingen av över 300 spel eller titlar med immersivt innehåll, varav många fått prestigefyllda priser.

¹⁹ Finansierade inom ramen för Kreativa Europas programområde Kultur: EU:s kulturarvspris/Europa Nostra-priset, Music Moves Europe-talangpriset, EU:s pris till samtida arkitektur – Mies van der Rohe-priset, EU:s litteraturpris och det nyinrättade Simone Veil-priset – ett EU-pris för judiskt kulturarv.

²⁰ [Europeiska språkdagen | Europeiska kommissionen](#), ett gemensamt initiativ med Europarådet.

är ett av de särskilda målen för Erasmus+²¹. När det gäller kultur, audiovisuella medier och framväxande medier (t.ex. videospel eller utvidgad verklighet) har Kreativa Europa en historia av att främja mångfalden och spridningen av europeiskt innehåll och bredda publiken.

Att aktivt främja onlineinnehåll ”tillverkat i Europa” är avgörande för att den digitala publiken ska kunna upptäcka och uppskatta dess rikedom och mångfald. Betydande framsteg har gjorts genom lagstiftning och politiska åtgärder. Översynen av direktivet om audiovisuella medietjänster²² år 2018 stärkte till exempel synligheten för och framhävandet av europeiskt audiovisuellt innehåll i ”beställvideotjänster”, vilket säkerställde en andel på minst 30 % europeiska verk i deras kataloger, samtidigt som programföretagen ålades att avsätta en majoritet av sin sändningstid för europeiska verk. Att använda stordata och artificiell intelligens (AI) kan ytterligare främja möjligheterna att upptäcka olika typer av europeiskt innehåll, enligt beskrivningen i strategin för AI-tillämpningar²³.

Forskning och innovation som finansieras av Horisont Europa stärker dessutom de kulturella och kreativa sektorernas resiliens, driver på hållbar tillväxt och använder teknik och samarbete för att bevara och berika Europas kulturella och språkliga mångfald.

Kommissionen kommer att fortsätta att skydda och stärka Europas rika kulturella och språkliga uttryck. Den kommer att utnyttja forsknings-, innovations- och teknikpotentialen fullt ut för att stödja detta. Det kommer att fördjupa **forskningen och stödja investeringar i möjligheter att upptäcka många slags kulturellt onlineinnehåll som skapats i Europa**, efter offentliggörandet av studien om samma ämne²⁴, för att främja dess konsumtion inom och utanför EU, med särskild inriktning på europeisk musik och europeiskt litterärt innehåll på nätet.

3.3. Bredda deltagandet i och tillgången till kultur

Kulturellt deltagande och tillgång till kulturverksamhet är avgörande för att främja ett aktivt medborgarskap och är en grundpelare i ett demokratiskt och inkluderande samhälle.

Vissa medlemsstater har redan infört kulturpass för att förbättra tillgången till kultur, särskilt för ungdomar. EU:s finansiering, särskilt inom ramen för **Kreativa Europa, har också främjat tillgång till kultur på olika sätt**, till exempel genom att stödja filmpass på biografer som tillhör Europa Cinemas-nätverket för biografer i flera EU-länder genom programområdet Media. Initiativ som de **europeiska kulturarvsdagarna**²⁵ eller **DiscoverEU:s kulturrutt**²⁶ har utökat möjligheterna att utforska Europas vidsträckta kulturarv.

Det finns dock fortfarande framsteg kvar att göra. 51 % av européerna har inte ägnat sig åt någon konstnärlig verksamhet, vare sig enskilt eller som en del av en grupp, under de senaste tolv månaderna^{27, 28}. Därför kommer kommissionen att ytterligare förbättra ungdomars tillgång till kulturarv i hela Europa genom att i) inrätta en **frivillig ram för ömsesidigt erkännande av kultur- och kulturarvspass för ungdomar som utfärdas på nationell nivå**, ii) främja

²¹ [Exempel på projekt som stöder regionala språk och minoritetsspråk: sammanställning av projekt som medfinansieras av programmet Erasmus+ och Kreativa Europa.](#)

²² Direktiv (EU) 2018/1808.

²³ COM(2025) 723.

²⁴ Studien som avses i EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026 (EUT C 466, 7.12.2022).

²⁵ [De europeiska kulturarvsdagarna](#) | [De europeiska kulturarvsdagarna](#), som samfinansieras av EU och Europarådet.

²⁶ [DiscoverEU:s kulturrutt](#) | [Europeiska ungdomsportalen](#) inspirerar ungdomar att skraddarsy sina resor efter kultur- och kulturarvsplatser. DiscoverEU finansieras genom Erasmus+.

²⁷ [Kulturstatistik – kulturellt deltagande – Statistics Explained – Eurostat.](#)

²⁸ [Européernas inställning till kultur – maj 2025 – Eurobarometerundersökning.](#)

DiscoverEU:s kulturrutt bland ungdomar och iii) **öka kulturutbudet** inom EU:s befintliga **rabattkort för ungdomar** inom ramen för Erasmus+.

Det finns ett antal andra faktorer som påverkar deltagandet, från socioekonomisk status till funktionsnedsättning, etnicitet, kön, ålder och geografisk plats²⁹. För att bredda och förbättra kvaliteten på deltagandet i kultur bör EU och dess medlemsstater bedöma hur politik som till exempel rör vetenskap, hälsa, miljö, utbildning och social sammanhållning kan främja engagemang i kultur. EU kommer att fortsätta att visa vägen och skapa lika möjligheter genom varaktiga investeringar och inkluderande och tillgänglig utformning av kulturinfrastruktur och kulturprogram. I denna anda kommer kommissionen att utarbeta en rapport för att hjälpa medlemsstaterna att **få personer med funktionsnedsättning att ta del av kultur i större utsträckning och öka stödet till dem i detta hänseende**.

4. Ett EU som stärker konstnärer och kulturarbetare och stöder människor

Kulturlivet blomstrar när samhällen skapar förhållanden som gör det möjligt för individer och konstnärer att experimentera och testa gränserna. Detta kräver rättvisa arbetsvillkor för konstnärer och kulturarbetare, säkra arbetsmiljöer utan våld av något slag och lämplig utbildning och kompetens. Samtidigt är det viktigt att ta itu med de realiteter som ungdomar, däribland framväxande konstnärer, står inför för att bygga ett kulturellt rikt Europa som verkligen värdesätter sitt folk. EU måste främja utbildning inom humaniora och inkluderande och säker tillgång till kultur för barn, ungdomar och underrepresenterade grupper.

4.1. Säkerställa anständiga arbetsvillkor

Många kulturarbetare stöter fortfarande på svårigheter med att få likvärdiga rättigheter och likvärdigt skydd i praktiken.

År 2024 var 7,9 miljoner människor anställda inom de kulturella och kreativa sektorerna i hela EU, vilket motsvarar 3,8 % av EU:s totala sysselsättning. Arbetskraftens sammansättning och anställningsformer är dock mycket varierande³⁰. Frilansarbete och egenföretagande är vanligare än inom andra sektorer. Nästan en tredjedel av kulturarbetarna i EU är egenföretagare, vilket är mer än dubbelt så mycket som det övergripande EU-genomsnittet³¹. Arbetskontraktens löptid tenderar att vara kortare och mindre stabil jämfört med löptiden inom mer traditionella sysselsättningssektorer. Andelen personer som har fast anställning är 15,2 procentenheter lägre än på den allmänna arbetsmarknaden³². Konstnärer och författare är också mindre benägna att bara ha ett jobb³³ och över hälften av de audiovisuella upphovsmännen (regissörer, manusförfattare osv.) har långa perioder utan avlönat arbete³⁴. Tillgängliga uppgifter och inspektionsresultat visar på betydande nivåer av odeklarerat arbete inom sektorerna³⁵.

Arbetsvillkoren på kulturområdet är ofta osäkra³⁶, och konstnärer och kulturarbetare är ofta utestängda från socialt skydd eller omfattas endast delvis. Dåliga arbetsförhållanden hör också till de faktorer som har en negativ inverkan på yrkesutövarnas psykiska hälsa. Yrkesutövare

²⁹ [Kulturstatistik – kulturellt deltagande – Statistics Explained – Eurostat](#).

³⁰ [Kulturstatistik – kulturarbete – Statistics Explained – Eurostat](#).

³¹ Se ovan.

³² Se ovan.

³³ Se ovan.

³⁴ [The status of artists and cultural and creative professionals in Europe – Europeiska audiovisuella observationsorganet](#).

³⁵ [Sysselsättningsgenskaper och odeklarerat arbete inom de kulturella och kreativa sektorerna – Europeiska arbetsmyndigheten](#).

³⁶ Enligt en [undersökning som genomfördes av Panteia 2024](#) har 68 % av konstnärerna och de yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa sektorerna mer än ett jobb, och 71 % saknar tillgång till tillräckligt socialt skydd, särskilt konstnärer som är frilansare och egenföretagare.

med funktionsnedsättning stöter fortfarande på många hinder som hindrar dem från att utveckla sitt arbete på samma villkor som andra. Kultursektorerna uppvisar också en ihållande löneklyfta mellan kvinnor och män, och en större andel kvinnor än män har låga löner³⁷.

Under de senaste åren har det skett en viktig utveckling i medlemsstaterna då flera länder har antagit lagstiftning om konstnärers ställning eller andra särskilda åtgärder för att stödja konstnärer, såsom att ta fram politik och stadgar om deras löner och arbetsvillkor. På EU-nivå stödde kommissionen olika studier, expertgrupper och workshoppar med aktivt deltagande av medlemsstaterna³⁸, där kultursidan samt sysselsättnings- och socialpolitikssidan, berörda parter, arbetsmarknadens parter och Europaparlamentet var involverade³⁹.

Det är viktigt att intensifiera åtgärderna på EU-nivå för att förbättra konstnärernas arbetsvillkor. Kommissionen kommer att föreslå en **EU-stadga för konstnärer för att fastställa grundläggande principer, vägledning och åtaganden för rättvisa arbetsvillkor** inom sektorerna och öka efterlevnaden och ansvarsskyldigheten, särskilt hos mottagare av EU-finansiering för kultur. Kommissionen kommer att anordna ett **EU-utbyte på hög nivå med berörda parter och arbetsmarknadens parter**, och resultaten kommer också att bidra till utformningen av stadgan.

För att förbättra konstnärernas arbetsvillkor måste de dessutom ha en tydlig förståelse för sina rättigheter, inbegripet de rättsliga och avtalsmässiga ramarna som styr deras arbete. I detta syfte stödde kommissionen lanseringen av onlineverktyget *This Is How We Work* på plattformen *Creatives Unite* som ger insikter om rättsliga och politiska ramarna som formar konstnärernas ställning, sociala trygghet och arbetsförhållanden⁴⁰. Kommissionen kommer också att samarbeta med **initiativet *Creators Learn Intellectual Property***, som utvecklats av Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten och som erbjuder stöd till kreatörer i immaterialrättsliga frågor.

4.2. Underlätta gränsöverskridande rörlighet inom kultur

Gränsöverskridande samarbete och rörlighet är centralt både för konstnärers karriärer och för att utveckla ett europeiskt kulturområde som främjar förbindelser och dialog mellan kreatörer och med medborgarna. Det fungerar också som en katalysator för konkurrenskraft och tillgång till nya marknader, gör det möjligt för kulturella och kreativa verk att spridas friare över gränserna och nå en bredare publik samt stimulerar Europas kreativa ekonomis tillväxt och omfattning.

Stödet till gränsöverskridande samarbete har stått i centrum för Kreativa Europa och över 22 000 yrkesutövare har fått internationell erfarenhet 2014–2020. I och med lanseringen av **rörlighetsprogrammet *Culture Moves Europe***⁴¹ har möjligheterna till rörlighet ökat. Mellan 2022 och 2025 stödde systemet redan över 6 000 konstnärer och kulturarbetare från 40 länder och skapade över 280 gästvistelser för konstnärer som välkomnade över 1 000 enskilda konstnärer.

³⁷ Uppgifterna avser 2022. Enligt [uppgifter från Eurostat](#) avspeglades denna balans inte i inkomster under 2022, trots att EU hade den minsta skillnaden mellan könen inom kulturarbete under det senaste årtiondet. [Kulturstatistik – jämställdhet – Statistics Explained – Eurostat](#).

³⁸ [Yrkesstatus och arbetsvillkor för konstnärer och kulturellt och kreativt yrkesverksamma – EU:s publikationsbyrå, kartläggning av den kulturella och kreativa sektorns arbetsvillkor i EU](#).

³⁹ Europaparlamentet har varit en viktig förespråkare för en [EU-ram för den sociala och yrkesmässiga situationen för kreatörer och kulturarbetare, C/2024/4208](#).

⁴⁰ [This is how we work – kartläggning av den kulturella och kreativa sektorns arbetsvillkor i EU \(creativesunite.eu\)](#).

⁴¹ [Culture Moves Europe – Kultur och kreativitet](#).

Flera hinder fortsätter dock att begränsa det fullständiga genomförandet av dessa fördelar. Kulturorganisationer, konstnärer och yrkesutövare står inför kostsamma administrativa utmaningar som hindrar gränsöverskridande rörlighet. Till exempel måste konstnärer som vill resa runt i Europa navigera hinder som härrör från regler som rör olika anställnings- och socialförsäkringsbestämmelser, potentiell dubbelbeskattning och komplexiteten i gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster. Visum och arbetstillstånd för tredjelandsmedborgare utgör ofta ytterligare hinder för rörligheten och ökar kostnaderna.

Med det kommande **paketet för rättvis arbetskraftsmobilitet** kommer kommissionen att föreslå initiativ som kommer att modernisera, förenkla och digitalisera reglerna och förfarandena för arbetskraftens rörlighet och den fria rörligheten. Dessa initiativ, såsom det **europiska socialförsäkringskortet**, kommer direkt att gynna dem som deltar i gränsöverskridande rörlighet inom kulturen. Varaktiga **EU-investeringar i rörlighet är avgörande**, bland annat genom att **öka stödet till Culture Moves Europe**.

4.3. Ge ungdomar en röst inom kulturstyrningsstrukturer samtidigt som unga och framväxande talanger främjas

Ungdomar spelar en avgörande roll för att forma nuvarande och framtida kultur. Deras synpunkter utmanar traditionella metoder och vidgar det konstnärliga uttryckets horisonter, vilket är avgörande för kreativitetens utveckling och förnyelse.

Ungdomar måste erkännas som integrerade medlemmar i kulturgemenskapen. Investeringar i ungdomsledda och samhällsägda kreativa områden bör vara en viktig del av strategier för att utveckla kulturell infrastruktur. Om ungdomar får en viktig roll i beslutsfattandet kan de hävda sina kulturella rättigheter.

Kommissionen kommer att fortsätta att stödja ett meningsfullt ungdomsdeltagande i EU:s beslutsfattande genom sina etablerade instrument. Dessutom kommer kommissionen att inrätta ett **nätverk av ungdomskulturambassadörer** för att diskutera kulturpolitiska frågor. Genom den kommande **strategin för rättvisa mellan generationerna** planerar kommissionen att – **genom bevarande av kulturarv och språk och kulturledd innovation – främja lärande mellan generationerna**.

Kulturpolitiskt beslutsfattande i hela Europa bör också fokusera mer på unga och framväxande konstnärer och unga kulturarbetare. Kommissionen kommer att fortsätta att stödja och uppmuntra riktade strategier, inbegripet genom **plattformssystemet** inom ramen för Kreativa Europas programområde Kultur och särskilda **praktikprogram inom Erasmus+**.

4.4. Tillhandahålla utbildning inom kultur och humaniora

Kultur och utbildning är djupt sammanlänkade. Deltagande i utbildning är grundläggande för kulturinstitutioner och humaniora spelar en viktig roll för utbildning och mänsklig utveckling från tidig ålder⁴². Att integrera utbildning inom kultur och humaniora i formell, icke-formell och informell utbildning – som centrala delar – odlar en känsla av makt samt stärker de studerandes kreativa uttryck, läranderesultat, kritiska tänkande och välbefinnande. Erasmus+ har främjat många projekt för utbildning inom kultur och humaniora, bland annat samarbete med museer och bibliotek.

Deltagande i kulturverksamhet är nära kopplat till medborgardeltagande och hjälper människor att utveckla förtroende, empati, tolerans och kommunikationsfärdigheter. Kommissionen kommer att utarbeta ett **projekt för ömsesidigt lärande för att stärka elevernas**

⁴² [Rådets rekommendation om strategier för blandat lärande för högkvalitativ och inkluderande grundskole- och gymnasieutbildning \(2021/C 504/03\)](#).

medborgardeltagande och känsla av demokratiskt medborgarskap genom kultur, både inom och runt skolorna.

Formell utbildning och livslångt lärande bör utnyttja kulturen för att utveckla viktiga kreativa färdigheter, inbegripet färdigheter som är avgörande för att EU ska kunna överbrygga innovationsklyftan och förbereda ungdomar för en ekonomi som snabbt förändras och den framtida arbetsmarknaden. Utbildning inom humaniora kan också ge mer omfattande effekter genom att inspirera skolor och familjer att besöka kulturinstitutioner, museer, teatrar och bibliotek och använda dem som kreativa lärandeområden. Utbildning inom humaniora och kultur i skolan har dock ofta låg status och otillräckliga resurser, befinner sig i utkanten av politiken i vissa medlemsstater och minskar ofta i tider av budgetbegränsningar.

Tillhandahållandet av utbildning inom humaniora och kultur måste stärkas och dess kvalitet förbättras. Kommissionen kommer att **främja ett starkare sektorsövergripande samarbete mellan kultur- och utbildningspolitiken**. Kommissionen kommer att främja partnerskap mellan konstnärer, kulturinstitutioner, lokala kulturorganisationer, skolor och anordnare av icke-formell utbildning, och den kommer att uppmuntra gräsrotsprojekt för utbildning inom humaniora och kultur.

Genom **kompetensunionen tar kommissionen itu med den betydande minskningen av bokläsning**. Kommissionen kommer att utnyttja medlemsstaternas senaste expertarbete och läsfrämjande initiativ såsom **Europeiska författares dag**⁴³, även genom att dra nytta av **bibliotekens viktiga roll** och utnyttja deras sakkunskap. **EU-koalitionen för läs- och skrivfärdigheter**, som tillkännagetts för 2026, kommer att bidra till detta viktiga mål⁴⁴.

4.5. Förbättra hälsa och välbefinnande genom kultur

Kulturutövande förbättrar individens, samfundets och samhällets hälsa, välbefinnande och livskvalitet. Att integrera kultur- och hälsoinitiativ har visat sig vara ändamålsenligt när det gäller att stärka samhällsband samt emotionell och fysisk resiliens, främja psykisk hälsa och bekämpa ensamhet⁴⁵, vilket kan bidra till att ta itu med barns och ungdomars psykiska hälsoutmaningar.

Kommissionens övergripande strategi för psykisk hälsa 2023⁴⁶ tog ett första steg genom att erkänna att humaniora och kulturpolitik förbättrar individens och samhällets psykiska hälsa och välbefinnande och stöder den psykiska hälsans resiliens. Kommissionen identifierade kulturverksamhet på recept i primärvårdssammanhang som en innovativ strategi i detta avseende. EU-finansierade projekt på detta område har gett ytterligare kunskap⁴⁷, identifierat bästa praxis och bidragit till att öka allmänhetens medvetenhet.

I de politiska rekommendationerna för 2025 från EU:s medlemsstaters kultur- och hälsoexperter⁴⁸ efterlystes djärva åtgärder såsom att fastställa sektorsövergripande strategier, säkerställa hållbar finansiering för att främja forskning och säkerställa rättvis tillgång. Kommissionen kommer med stöd av experter att utarbeta **EU-riktlinjer för kultur, hälsa och välbefinnande** för beslutsfattare och berörda parter. Kommissionen kommer också att fortsätta

⁴³ [Europeiska författares dag – Kultur och kreativitet](#).

⁴⁴ EU-koalitionen för läs- och skrivfärdigheter tillkännagavs i [handlingsplanen för grundläggande färdigheter](#), Europeiska kommissionen, mars 2025.

⁴⁵ [What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review](#), WHO, 2019.

⁴⁶ [En bred strategi för psykisk hälsa – Europeiska kommissionen](#).

⁴⁷ Såsom CultureForHealth-projektet.

⁴⁸ Europeiska kommissionen: Generaldirektoratet för utbildning, ungdom, idrott och kultur, *Culture and health – Time to act*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2766/0432398>.

att uppmuntra regelbundet utbyte av god praxis på detta område och stödja gränsöverskridande samarbete genom Kreativa Europa.

5. Ett EU som bygger på kultur och kulturarv för att bli mer konkurrenskraftigt, resilient och sammanhållet

De kulturella och kreativa sektorerna och branscherna tillhör Europas mest dynamiska ekonomiska sektorer och främjar innovation och konkurrenskraft, skapar arbetstillfällen samt gör våra städer och regioner mer attraktiva. Uppstartsföretag inom digital teknik är mycket aktiva inom de kulturella och kreativa branscherna⁴⁹. Kulturen skapar också betydande spridningseffekter till tillväxt inom andra sektorer. Till exempel står kulturturismen för 40 % av all europeisk turism⁵⁰.

Europas kulturella och kreativa produktion har fortfarande outnyttjad potential både på EU:s inre marknad och globalt. För att utnyttja deras potential och bidrag till EU:s konkurrenskraft måste de kulturella och kreativa sektorerna och branscherna stödjas under de omställningar de står inför. Detta måste göras på ett sätt som säkerställer att mångfalden främjas, att upphovsmännens rättigheter skyddas, att lämpliga etiska normer upprätthålls och att kulturarvet skyddas, inbegripet det digitala arvet.

Utöver övergripande åtgärder som är tillämpliga inom olika sektorer stöder enskilda sektorer på särskilda utmaningar och behov som kommissionen kommer att fortsätta att ta itu med genom sektorsinitiativ, beprövade samarbetsformat⁵¹ och finansieringsflöden⁵² som är förenliga med övergripande politiska mål.

5.1. Använda digital teknik och AI i de kulturella och kreativa sektorerna och branscherna

Kulturella och kreativa sektorer och branscher gynnas och omvandlas av digital teknik. Särskilt AI förändrar det sätt på vilket kulturen skapas, används och upplevs. AI erbjuder nya möjligheter till innovation och publikengagemang, bland annat genom att stödja kulturarvet genom restaurering, återuppbyggnad, bevarande, adaptiv återanvändning för virtuella produktioner och ökat användarengagemang. Samtidigt medför AI också nya utmaningar, särskilt när det gäller upphovsrätt och otillåten användning av upphovsrättsskyddat innehåll när generativa AI-modeller tränas. Etisk användning, kulturell mångfald, förlust av arbetstillfällen, rättvis ersättning till upphovsmän och kompetensbehov är andra utmaningar. Dessutom är det avgörande att fokusera på frågor som spridning av AI-genererat innehåll, tillgång till data och finansiering samt beroende av teknik från länder utanför EU. AI-användningen inom de kulturella och kreativa sektorerna är fortfarande ojämn⁵³, vilket också ökar behovet av att utveckla avancerade färdigheter.

⁴⁹ Av alla industriella ekosystem drar de kulturella och kreativa branscherna till sig en av de största andelarna nystartade teknikföretag, tillsammans med hälsa och rörlighet. Mer information finns här: [Europeiska kommissionen, 2024 års rapport om den inre marknaden och konkurrenskraften, 2024](#).

⁵⁰ [Världsturismorganisationen, UNWTO, Report on Tourism and Culture Synergies, 2018](#). Enligt en [rapport från 2021 från UNWTO](#) har dessutom platser som förekommer i populära filmer eller tv-produktioner i genomsnitt fått 25–40 % fler besökare.

⁵¹ Till exempel [expertgruppen för kulturarv](#), [Europeiska filmforumet](#) eller initiativet [Music Moves Europe](#).

⁵² Till exempel Kreativa Europas programområde Media som omfattar den audiovisuella sektorn eller riktad finansiering till scenkonst (Perform Europe) inom ramen för Kreativa Europas programområde Kultur.

⁵³ 51 % av videospelsföretagen, 39 % av de audiovisuella företagen och 35 % av nyhetsmedieföretagen har infört AI-baserade lösningar. Rapporten *The European Media Industry Outlook* från 2025 | *Shaping Europe's digital future*.

Ett framåtblickande och möjliggörande regelverk är avgörande för Europas kulturella och kreativa sektorer och branscher. EU har utvecklat ett regelverk⁵⁴ som stöder upphovsmän och andra sektorsaktörer som investerar i skapande och kreativa talanger genom att skydda kreativt innehåll, stödja skäligen ersättning och fastställa standarder för tillförlitlig och människocentrerad AI.

2019 års direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden⁵⁵ bidrar till att stödja innovation samtidigt som det gör det möjligt för upphovsmännen att kontrollera användningen av sitt innehåll. Förordningen om artificiell intelligens syftar bland annat till att säkerställa utveckling och spridning av AI som respekterar upphovsmännens rättigheter, i enlighet med upphovsrättsdirektivet. Kommissionen kommer att fortsätta att underlätta genomförandet av de upphovsrättsrelaterade aspekterna i förordningen om artificiell intelligens och transparenskrav för AI-genererat innehåll samt ett ändamålsenligt genomförande av undantagen från text- och datautvinning⁵⁶. Det behövs också en tydlig EU-ståndpunkt om tillämpningen av internationella regler för royaltybetalningar.

Strategin för AI-tillämpningar⁵⁷ kommer att stödja användningen av AI inom de kulturella, kreativa och medierelaterade sektorerna för särskilda användningsfall, såsom virtuell produktion, interaktiva och immersiva medier, möjligheter att upptäcka kulturellt innehåll (särskilt musik- och litteraturinnehåll) och tredimensionella digitala tvillingar av kulturmiljöer och kulturföremål. I strategin för AI-tillämpningar tillkännages också lanseringen av en studie om rättsliga utmaningar i samband med AI-genererade resultat och tekniska lösningar för att förebygga och minska riskerna med upphovsrättsintrång i AI-innehåll. Dessutom kommer kommissionen att se över 2019 års direktiv om upphovsrätt på den digitala inre marknaden och fortsätta att övervaka marknadsutvecklingen och den tekniska utvecklingen samt undersöka om det finns ett behov av ytterligare förbättringar av den rättsliga ramen för upphovsrätt för att ta itu med de utmaningar som marknadsutvecklingen och den tekniska utvecklingen medför.

För att stödja detta arbete planerar kommissionen att utveckla en **ny AI-strategi för kulturella och kreativa sektorer** och ta hänsyn till deras särskilda behov i sin framtida digitala politik så att EU kan utnyttja sin kulturella rikedom och mänskliga kreativitet tillsammans med tekniska framsteg.

Digital utbildning, läs- och skrivkunnskap och kompetens är avgörande för att kritiskt och kreativt kunna engagera sig i digitala kulturmiljöer. Kompetensunionen befäster utbildningens centrala roll för att stärka EU:s konkurrenskraft och suveränitet. Med utgångspunkt i resultaten av handlingsplanen för digital utbildning kommer en färdplan för 2030 om framtiden för digital utbildning och digitala färdigheter att bidra till att bredda och fördjupa digitala färdigheter för kreativitet, djupgående erfarenheter och konstnärlig innovation, digitalisering, mediekompetens, cybersäkerhetsmedvetenhet och flerspråkig digital tillgång. Kommissionen

⁵⁴ Detta inbegriper särskilt [direktiv \(EU\) 2019/790](#), [direktiv \(EU\) 2018/1808](#), [förordning \(EU\) 2022/2065](#), [förordning \(EU\) 2022/1925](#), [förordning \(EU\) 2024/1689](#) och [förordning \(EU\) 2024/1083](#).

⁵⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden och om ändring av direktiven 96/9/EG och 2001/29/EG.

⁵⁶ Kommissionen har underlättat utarbetandet av en uppförandekod för att specificera de allmänna AI-regler som godkändes som tillräckliga för att leverantörerna ska kunna visa att de uppfyller sina skyldigheter enligt förordningen om artificiell intelligens. Den antog också en mall för leverantörer av AI-modeller för allmänna ändamål för att sammanfatta innehåll som används för att träna deras modeller. En studie om genomförbarheten för ett register över undantag inom ramen för undantaget för text- och datautvinning pågår och en annan studie planeras för att bidra till att bedöma reglerna i direktivet om upphovsrätt på den digitala inre marknaden, inbegripet undantaget för text- och datautvinning. Dessutom har kommissionen inlett ett förfarande för att utarbeta en ny uppförandekod för transparens för AI-genererat innehåll i enlighet med artikel 50 i förordningen om artificiell intelligens.

⁵⁷ COM(2025) 723 final.

kommer att ge tillgång till praktisk utbildning i AI-kompetens och stödja utbildning av tvärvetenskapliga profiler för mer digitaliserade sektorer som behöver AI-sektorskompetens, inbegripet de kulturella, kreativa och medierelaterade sektorerna.

Att utnyttja den digitala omställningen innebär också att ytterligare frigöra kultursektorernas innovativa potential, särskilt genom EU-projekt som finansieras genom Horisont Europa eller högskolornas arbete för att överbrygga kunskapsluckor och främja entreprenörskap.

5.2. Främja kulturledd regional, territoriell och lokal utveckling

Kulturmöjligheter och kulturinfrastrukturer måste finnas tillgängliga på ett rättvist sätt i medlemsstaterna, regionerna och territorierna, inbegripet i perifera områden, landsbygdsområden, öar, kustområden och avlägsna områden, samt EU:s yttersta randområden, som står inför utmaningar såsom avfolkning, åldrande befolkning, geografiska hinder samt färre och sämre tjänster. Omkring 38 % av européerna på landsbygden ser dock avstånd från kulturanläggningar som ett hinder för tillgång⁵⁸.

Att ta itu med dessa brister är avgörande för att helt frigöra kulturens samhällspotential och stödja den faktiska rätten att stanna kvar. Detta kräver kulturpolitik och investeringsåtgärder som är **inbyggda i bredare integrerade territoriella utvecklingsplaner och särskilt anpassade till lokala behov. Kulturturism spelar också en avgörande roll för att bevara och främja Europas kulturarv.**

I detta avseende spelar EU:s sammanhållningspolitik en central roll. Mellan 2021 och 2027 har mer än 5 miljarder euro avsatts för direkta investeringar i kultur och kulturarv i regioner och territorier, vilket stöder över 24 000 kultur-, kulturarvsplatser och turistmål⁵⁹. Som ett komplement till detta ger den gemensamma jordbrukspolitiken också stöd till kultur i landsbygdsområden. Detta stöd bidrar till att stärka kulturens roll i den socioekonomiska och territoriella utvecklingen. Kommissionen fortsätter att uppmuntra arbete för att säkerställa ytterligare framsteg på detta område i samarbete med nationella, regionala och lokala myndigheter samt berörda parter.

Om vi blickar framåt kommer **EU:s strategi för hållbar turism**⁶⁰ att ytterligare främja hållbar kulturturism som en katalysator för kulturarvsskydd, social sammanhållning, miljömässig hållbarhet och ekonomisk konkurrenskraft i hela Europa. Dessutom arbetar kommissionen med att utveckla ett projekt för ömsesidigt lärande för att **utöka möjligheterna för yrkesverksamma inom de kulturella och kreativa sektorerna på landsbygden**, med målet att **öka den regionala attraktionskraften och få ungdomar att stanna kvar**. Dessutom kommer **den nya europeiska Bauhausfaciliteten 2025–2027 också att finansiera projekt som syftar till att återuppliva** grannskap genom hållbar, inkluderande och kvalitativ utformning.

Kulturens återupplivande roll är lika uppenbar i stadsmiljöer. Under de senaste 40 åren har de **europeiska kulturhuvudstäderna**⁶¹ framgångsrikt stimulerat kulturutbudet i värdstäderna. Detta har ökat den kulturella livskraften, stimulerat den ekonomiska tillväxten och stärkt samhällsbanden i städer runtom i Europa. Med utgångspunkt i denna framgång är kommissionen fast besluten att gå vidare med initiativet och kommer att föreslå **en ny rättslig**

⁵⁸ [Särskild Eurobarometer 562 om européernas inställning till kultur](#).

⁵⁹ Uppgifter om EU:s anslag till kultur och kulturarv inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden (inbegripet dess del för europeiskt territoriellt samarbete – Interreg) hämtades den 8 september 2025. Siffrorna återspeglar endast de direkta anslagen.

⁶⁰ [EU:s strategi för hållbar turism](#).

⁶¹ [Europeiska kulturhuvudstäder – Kultur och kreativitet](#).

grund för att fortsätta åtgärden och stärka de europeiska kulturhuvudstäderna efter 2033.

5.3. Säkra, skydda och främja kulturarvet, samtidigt som sammanhållningen och resiliensen stärks

Att främja, bevara och skydda kulturarvet, inbegripet dess digitala dimension, är fortfarande en central prioritering i EU:s beslutsfattande och finansiering, som stöds genom initiativ som det europeiska kulturarvsmärket, de europeiska kulturarvsdagarna, EU:s kulturarvspris/Europa Nostra-priset och det europeiska kulturarvsnavet. Med utgångspunkt i dessa resultat kommer kommissionen att **förnya och stärka det europeiska kulturarvsmärket** för att säkerställa dess fortsatta relevans.

Kommissionen **stöder digitaliseringen och den digitala omvandlingen av kulturarvssektorn** av kulturarvssektorn genom initiativ som Europeana, som nu omfattar över 65 miljoner digitala objekt⁶², och kulturarvsmolnet⁶³ eller det **gemensamma europeiska dataområdet för kulturarv**⁶⁴. Dessa åtgärder förbättrar tillgången till högkvalitativa uppgifter (inklusive 3D), främjar återanvändning inom olika sektorer och påskyndar införandet av ny teknik genom utbildnings- och kompetensutvecklingsmöjligheter. Kommissionen kommer att fortsätta med sina stödjande åtgärder på detta område.

Kulturarvet står inför flera risker: katastrofer orsakade av människan, såsom väpnade konflikter, klimatförändringar och miljöförstöring samt naturkatastrofer⁶⁵, vilket framgår av Rysslands anfallskrig mot Ukraina samt nyligen inträffade skogsbränder, jordbävningar och översvämningar i hela Europa. Det är därför angeläget att skapa och genomföra krisberedskaps- och riskhanteringsplaner, samarbetsmekanismer och förfaranden på kultur- och kulturarvsområdet.

I linje med EU:s arbetsplan för kultur 2023–2026 och EU-strategin för en beredskapsunion⁶⁶ förbättrar EU samarbetet och beredskapen genom mekanismer som EU:s civilskyddsmekanism och initiativ som ProCultHer⁶⁷ och det ICCROM-ledda⁶⁸ READY-projektet⁶⁹ som stärker medlemsstaternas kapacitet att ändamålsenligt hantera riskerna för kulturarvet vid katastrofer, klimatrelaterade extrema händelser och konflikter. Banbrytande forskning på detta område stöds genom Horisont Europa-programmet och kommissionen har samlat praktisk erfarenhet samtidigt som den stöder Ukrainas kulturarv och konstnärer. Kommissionen kommer att fortsätta samarbetet med medlemsstaterna för att säkerställa bevarandet av och den fortsatta tillgången till värdefullt digitalt arv (inbegripet sådant som var digitalt redan från början) mot bakgrund av risker och för att förbättra bevarandet av det digitala kulturarvet utanför nationsgränserna, vilket är av ökad betydelse mot bakgrund av ökade natur- och cyberhot samt andra hot.

Att bekämpa olaglig handel med kulturföremål är också centralt för att skydda kulturarvet och det kollektiva minnet. Brott som stöld, olaglig utgrävning, plundring och förfälskning har en direkt inverkan på samhällens identitet, sammanhållning och resiliens, särskilt i kris- och konfliktområden, och kan vara lönsamma för organiserad brottslighet, vissa parter i konflikter

⁶² [Metis Statistics Dashboard](#).

⁶³ [Kulturarvsmolnet – Europeiska kommissionen](#).

⁶⁴ [Det gemensamma europeiska dataområdet för kulturarv](#).

⁶⁵ [Rådets slutsatser om EU:s strategi för kulturarv i konflikter och kriser och rådets slutsatser om riskhantering på kulturarvsområdet, 2020/C 186/01](#).

⁶⁶ [Beredskap – Europeiska kommissionen](#).

⁶⁷ [ProCultHer](#) – Skydda kulturarvet från konsekvenserna av katastrofer.

⁶⁸ ICCROM står för internationella centrumet för studier om bevarande och konservering av kulturföremål.

⁶⁹ [READY – Resiliens för kulturarvet i händelse av katastrofer, klimatrisker och komplexa nödsituationer](#).

eller terrorister. Kulturföremål kan vara attraktiva för relaterade brott som penningtvätt, sanktioner eller skatteundandragande, vilket äventyrar dem.

EU:s handlingsplan mot olaglig handel med kulturföremål⁷⁰, EU:s förordning om införsel och import av kulturföremål⁷¹, direktivet om bekämpning av penningtvätt⁷² och flera EU-finansierade forskningsprojekt⁷³ har gett en stabil ram för pågående och framtida samordnade åtgärder på detta område. Kommissionen samarbetar också med Internationella museirådet om förebyggande, forskning, utredning och museisäkerhet, inbegripet renovering av dess internationella observatorium för frågor om olaglig handel med kulturföremål, och har upprättat en dialog med konstmarknaden för att utbyta information och främja etiska metoder⁷⁴.

Framöver kommer kommissionen att fortsätta att stödja förbättrad spårbarhet för kulturföremål, tillbörlig aktsamhet och användning av innovativ teknik samt mobilisera alla berörda parter för att bättre skydda kulturarvet och bekämpa kulturarvsrelaterade brott.

5.4. Kreativa sätt att hantera klimatförändringar och miljömässig hållbarhet

Kultursektorerna bör mobiliseras ytterligare för att driva på åtgärder för klimat och biologisk mångfald, medan kulturaktörer bör ges befogenhet att leda den gröna omställningen. Kommissionen kommer att fortsätta att främja dialogen mellan kultur- och miljöintressenter, bland annat genom att anordna en **workshop om kulturens och humaniorans roll för ett hållbart liv**.

Det är fortfarande viktigt att främja en gemensam arkitektur- och designkultur och investera i en högkvalitativ levnadsmiljö för alla genom initiativ som **det nya europeiska Bauhaus**. För att utnyttja humaniorans och kulturens omvälvande kraft för kreativitet och innovation kommer kommissionen att anta ett **meddelande och ett förslag till rådets rekommendation om framtiden för det nya europeiska Bauhaus** och sträva efter att ytterligare stödja kulturen genom relaterade initiativ.

Kultursektorerna måste ta itu med frågor som energieffektivitet, som när det gäller kulturarvet bör balanseras med respekt för dess integritet. Praktiska verktyg och initiativ bör främjas ytterligare, såsom mediedelens koldioxidkalkylator för europeiska audiovisuella produktioner som för närvarande utvecklas med stöd från Kreativa Europas programområde Media⁷⁵ eller Go Green Project för bevarande av kulturarvet, som finansieras av Horisont Europa⁷⁶.

Med utgångspunkt i de framsteg som gjorts kommer EU:s stöd till kultursektorernas miljöanpassningsinsatser att fortsätta. Ett exempel är den planerade lanseringen av ett ambitiöst nytt **europeiskt forsknings- och innovationspartnerskap för ett resilient kulturarv**, som samfinansieras av Horisont Europa och kompletterar ett kluster av pågående forsknings- och innovationsåtgärder. Detta kommer att investera i forskning och innovation för att förbättra bevarandet av Europas kulturarv och bidra till klimatneutralitet genom att främja traditionella och innovativa metoder, tekniker och material som identifierats genom kulturarvsforskning. Kommissionen kommer också att fortsätta att förespråka fullständig integrering av **kultur och**

⁷⁰ [COM\(2022\) 800, meddelande från kommissionen om EU:s handlingsplan mot olaglig handel med kulturföremål.](#)

⁷¹ [Förordning \(EU\) 2019/880.](#)

⁷² [Direktiv \(EU\) 2024/1640.](#)

⁷³ [Innovations for combatting trafficking in cultural goods – EU:s publikationsbyrå.](#)

⁷⁴ [Undergrupp för konstmarknad \(E03650/2\) – Register över kommissionens expertgrupper och liknande organ.](#)

⁷⁵ [En gemensam kalkylator för koldioxidutsläpp för den europeiska audiovisuella sektorn: mot en miljömedveten framtid.](#)

⁷⁶ [GoGreen project.](#)

kulturarv i den internationella agendan för klimatanpassning genom relevanta samordningsmekanismer och internationella forum.

6. Ett EU som kämpar för internationella kulturella förbindelser och partnerskap

Att bevara freden, förebygga konflikter och stärka den internationella säkerheten är en del av unionens existensberättigande och ett av dess viktigaste mål för yttre åtgärder. Kulturen bidrar till dessa insatser som en möjliggörande faktor för fred, en katalysator för hållbar utveckling och en bro mellan människor.

I det nuvarande bräckliga geopolitiska landskapet, med utländsk informationsmanipulation och inblandning, blir kulturen alltmer ett strategiskt område för inflytande. På global nivå använder vissa länder aktivt kultur för att forma uppfattningar och identiteter för att legitimera politiska mål. För att förbli resilient och trovärdigt måste EU erkänna och bemöta denna verklighet genom att stärka sin värdestyrda strategi i sina internationella kulturella förbindelser, genom att utnyttja sin egen rika kulturella mångfald som en strategisk tillgång som stärker yttre åtgärder, främjar samhällets resiliens, stabilitet och försoning samt bidrar till vår kollektiva säkerhet.

EU:s medlemsstater, partner och internationella organisationer förväntar sig i allt större utsträckning att EU ska agera med mer konsekvens och större ambitioner på kulturområdet på den globala arenan och i multilaterala sammanhang. EU:s mervärde ligger i att vara mer än summan av dess delar, vilket också framgår av EU:s närvaro i viktiga kulturella och offentliga diplomatiska evenemang i partnerländerna.

6.1. Införliva kultur strategiskt i EU:s yttre åtgärder

Genom att utveckla den externa dimensionen av kulturkompassen kan EU skydda och främja kulturell mångfald, stärka sin globala roll och ge påtagliga fördelar för samhällen över hela världen. För att uppnå detta krävs politisk vilja, samordnade åtgärder och ett gemensamt åtagande att göra kulturen till en integrerad del av och strategisk resurs för EU:s engagemang i världen. EU-delegationerna har en viktig roll i detta avseende.

På grundval av erfarenheter som paketet ”Team Europe for Cultural Heritage in Ukraine” och Team Europe-strategin ”Strengthening African-European Museum Partnerships” bör dessa modeller tillämpas mer systematiskt, även i regioner som drabbas av naturkatastrofer, väpnade konflikter eller ekonomisk instabilitet. Genom plattformen för kulturella förbindelser infördes en förnyad strategi genom att engagemang sätts i centrum, baserat på gemensam dialog, gemensamt skapande och hållbara partnerskap. Projektet European Spaces of Culture har visat att gemensamt skapande, lokalt rotade kulturinitiativ kan stärka den ömsesidiga förståelsen och ge varaktiga effekter. För att stödja dessa insatser kommer kommissionen att **inleda en ny fas av plattformen för kulturella förbindelser globalt**. Den kommer också att fortsätta sitt nära **samarbete med nätverket EU:s nationella kulturinstitut** för att främja internationella kulturella förbindelser.

För att kulturens värde ska erkännas som en viktig strategisk pelare i EU:s yttre åtgärder kommer EU att stärka den systematiska och strategiska integreringen av kulturen i dess yttre politik och program, bland annat genom sin Global Gateway-strategi. Relevanta instrument, såsom instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen⁷⁷, bör mobiliseras konsekvent.

⁷⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/947 av den 9 juni 2021 om inrättande av instrumentet för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete – Europa i världen – om ändring och

För att maximera effekterna bör politiken och åtgärderna för internationella kulturella förbindelser stärka och uppmuntra sektorsövergripande samarbete mellan kultur och utrikesfrågor på lokal, regional och nationell nivå samt med berörda parter. Flernivåssamarbete och sektorsövergripande samarbete säkerställer att kulturåtgärder återspeglar både politiska prioriteringar och lokalsamhällenas behov. I denna anda kommer kommissionen och den höga representanten att föreslå en uppdatering av **EU:s strategi för internationella kulturella förbindelser** (2016 års gemensamma meddelande⁷⁸).

6.2. Öka kultursamarbetet i utvidgnings- och integrationsprocesser samt i förbindelserna med grannländer och grannregioner

Kultursamarbete spelar en avgörande roll för att föra EU:s kandidatländer och potentiella kandidatländer närmare EU. Om de anpassar sin kulturpolitik till EU:s standarder, främjar yrkesmässigt utbyte och bevarar och bidrar till kulturell mångfald kan det hjälpa dem att stärka sina integrationsvägar. EU-program som Kreativa Europa, EU4Culture⁷⁹, instrumentet för stöd inför anslutningen⁸⁰ och Taix⁸¹ har redan visat sitt värde genom att stödja kandidatländernas och de potentiella kandidatländernas kultursektorer och främja en större känsla av tillhörighet och gemensam europeisk identitet. Dessa initiativ skapar arbetstillfällen av god kvalitet, stimulerar hållbar tillväxt och främjar ömsesidig förståelse mellan partnerländerna och medlemsstaterna. Denna typ av stöd bör fortsätta att främja utvidgningsprocessen. Ungdomars deltagande kommer också att främjas aktivt i utvidgningsregionen, med utgångspunkt i framgångsrika initiativ, däribland ungdomslaboratoriet.

Kommissionen kommer att fortsätta att stärka den politiska dialogen om kultur med kandidatländer, potentiella kandidatländer och grannländer, i nära samarbete med EU:s medlemsstater. Kommissionen kommer också att inleda en ny fas av **programmet EU4Culture** i det östra grannskapet. Utöver tekniskt samarbete erbjuder kulturutbyten möjligheter till dialog och utbyte och ett kraftfullt narrativ som inte bara framställer EU-medlemskap som en rättslig och ekonomisk process, utan som ett gemensamt kulturprojekt. Ungdomars deltagande kommer också att främjas aktivt i utvidgningsregionen, med utgångspunkt i framgångsrika initiativ, däribland ungdomslaboratoriet.

Dessutom kommer ett närmare samarbete om kultur också att gynna unionens förbindelser med grannländer och andra länder. Till exempel utgör södra Medelhavsområdets rika materiella och immateriella arv en stark grund för framtida samarbete genom kultur, hållbar kulturturism och kulturarvsbaserad utveckling. Den nya Medelhavspakten⁸² ger möjligheter att placera kulturarvet och kreativa branscher i centrum för initiativ till dialog, samarbete och samordning. Inom ramen för pakten kommer kommissionen att lansera ett nytt **Euromed-initiativ för kultur, idrott och turism**.

På grundval av erfarenheterna från programmet Kreativa Europa föreslog kommissionen dessutom en fortsatt möjlighet för tredjeländer att delta i programmet AgoraEU.

6.3. Stärka multilateralismen genom kultur

upphävande av Europaparlamentets och rådets beslut nr 466/2014/EU och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1601 och rådets förordning (EG, Euratom) nr 480/2009, [EUT L 209/2021](#).

⁷⁸ [Gemensamt meddelande Mot en EU-strategi för internationella kulturella förbindelser \(JOIN\(2016\) 029\)](#).

⁷⁹ [EU-projektsida – EU:s östra grannländer](#).

⁸⁰ Flera projekt har finansierats genom [EU:s instrumentet för stöd inför anslutningen](#), till exempel på västra Balkan, i syfte att förbättra kultursamarbetet som en drivkraft för försoning och goda grannförbindelser som stöder långsiktig regional stabilitet och ömsesidig förståelse.

⁸¹ [Taix – Europeiska kommissionen](#).

⁸² [Gemensamt meddelande om pakten för Medelhavsområdet – Mellanöstern, Nordafrika och Gulfstaterna](#).

Att främja multilateralism genom kultur är fortfarande avgörande för att EU ska kunna stärka sin roll som global aktör, främja interkulturell dialog och bygga partnerskap som bidrar till fred, ömsesidig respekt och välbefinnande i hela världen. Genom sitt aktiva deltagande i multilaterala forum som Unesco (även i samband med Mondiacult⁸³), G7 och G20 hjälper EU till att utforma internationell kulturpolitik och säkerställer en konsekvent politik inom olika sektorer. EU bör leda arbetet med att omsätta dessa åtaganden i konkreta åtgärder och bidra till att främja kulturens roll i agendan för hållbar utveckling efter 2030, genom att fortsätta att främja evidensbaserade strategier.

7. Europeisk kultur: en strategisk investering

Att stödja visionen och de ambitiösa politiska målen i kulturkompassen för Europa kräver en mer systematisk mobilisering av befintliga och kommande finansieringsinstrument på alla nivåer, parallellt med privata investeringar och filantropi.

7.1. Kontinuerlig särskild finansiering

Fortsatt och särskilt ekonomiskt stöd från EU till Europas kulturella och kreativa sektorer och branscher kommer att säkras genom Kreativa Europa och det föreslagna AgoraEU-programmet för 2028–2034, som sammanför kultur, medier, värden och rättigheter genom att bygga vidare på framgångarna med de nuvarande programmen Kreativa Europa och programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden. I linje med sitt förslag strävar kommissionen efter att bygga vidare på Kreativa Europas framgångar och har föreslagit en fördubbling av kulturbudgeten. Kommissionen kommer att ägna särskild uppmärksamhet åt förenkling, bland annat genom ökad användning av kaskadbidrag och finansiering som inte är kopplad till kostnader och klumpsummor, vilket bör möjliggöra större effektivitet och öka tillgängligheten.

7.2. Integrering i EU:s finansiella instrument

EU:s nuvarande finansiering av kultur från en rad program har varit avgörande för att främja utbildning, forskning, innovation, digitalisering, dynamik i små och medelstora företag, aktivt medborgarskap och kulturåtgärder med länder utanför EU⁸⁴. **CulturEU:s finansieringsguide** hjälpte berörda parter att navigera och förstå hur EU:s olika finansieringsinstrument närmar sig och finansierar kultur⁸⁵. Kommissionen **kommer att uppdatera finansieringsguiden, så att den återspeglar finansieringsmöjligheterna för kultur i nästa EU-budget.**

För **nästa fleråriga budgetram** föreslog kommissionen stöd till kultur inom ramen för **relevanta EU-instrument**, däribland Europeiska konkurrenskraftsfonden, Horisont Europa, de nationella och regionala partnerskapsplanerna och instrumentet Europa i världen. För att stödja detta kommer kommissionen att utarbeta **riktlinjer för strategiska investeringar i kultur**, i linje med huvudinriktningarna i kulturkompassen.

7.3. Hävstångseffekt för privat finansiering

Att utforska innovativa mekanismer för finansiering av kulturella och kreativa sektorer och branscher är avgörande för att säkerställa deras långsiktiga hållbarhet. **Samarbete mellan den offentliga och den privata sektorn uppmuntras starkt** för att utöka finansieringskällorna för kultur, såsom att komplettera bidrag med **marknadsinstrument, införliva nya finansieringsstrategier, inbegripet filantropi och offentlig-privata partnerskap**, som är anpassade till sektorernas särskilda behov.

⁸³ Unescos världskonferens om kulturpolitik och hållbar utveckling.

⁸⁴ Såsom Erasmus+, Horisont Europa, programmet för ett digitalt Europa, InvestEU, programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden och instrumentet Europa i världen.

⁸⁵ [CulturEU:s finansieringsguide – Kultur och kreativitet](#).

Kommissionen har tillsammans med Europeiska investeringsfonden (EIF) utvecklat innovativa finansieringsinstrument som ett alternativ till traditionell bidragsfinansiering. Dessa syftar till att stimulera finansmarknaderna, både i fråga om eget kapital och utlåning, till förmån för medier och andra kulturella och kreativa branscher. För att ytterligare stärka kultursektorernas mångfald och konkurrenskraft och bygga vidare på de goda resultaten på medieområdet med InvestEU-garantierna och med lånegarantin för de kulturella och kreativa sektorerna⁸⁶ och kapitalinvesteringsverktyget MediaInvest⁸⁷ kommer kommissionen att undersöka nya **finansiella verktyg för att mobilisera privat kapital och underlätta investeringar i kulturella och kreativa sektorer**, inbegripet nystartade företag och andra företag, för att öka deras kapacitet att skapa och förnya.

8. Slutsatser och fortsatt arbete

Genom kulturkompassen för Europa fastställs en ambitiös och förstärkt ram för EU:s kulturpolitik. Dess framåtblickande åtgärder stöds av tre övergripande politiska verktyg för dess genomförande: en regelbunden rapport om tillståndet för kulturen i EU, en strukturerad EU-dialog om kultur och ett EU-nav för kulturdata.

För att främja den strategiska inriktningen för denna kulturkompass krävs ett ökat politiskt engagemang och investeringar i kultur. Det är i denna anda utkastet till gemensam förklaring med titeln *Europa för kultur – kultur för Europa* föreslås i dag. Kommissionen uppmanar Europaparlamentet och rådet att överväga utkastet i syfte att nå en gemensamt överenskommen text och att underteckna förklaringen som ett tecken på gemensam avsikt.

Kommissionen kommer också att samarbeta med andra offentliga institutioner, kulturintressenter, aktörer i det civila samhället, relevanta organisationer och alla andra berörda parter för att aktivt engagera sig i att nå de stora ambitionerna i kulturkompassen för Europa.

⁸⁶ [Lånegarantin för de kulturella och kreativa sektorerna](#), som ursprungligen finansierades av Kreativa Europa fram till 2020, sedan av InvestEU sedan 2021 och som genomfördes genom ett ändamålsenligt samarbete mellan kommissionen och Europeiska investeringsfonden.

⁸⁷ [MediaInvest – Ökade investeringar i den europeiska audiovisuella sektorn | Shaping Europe's digital future](#).

BILAGA 1: FLAGGSKEPPSÅTGÄRDER INOM RAMEN FÖR KULTURKOMPASSEN FÖR EUROPA

I förteckningen nedan beskrivs de åtgärder som kommissionen kommer att vidta för att genomföra kulturkompassen för Europa.

Nr	Åtgärd	Tidsplan
VISION: Europa för kultur – kultur för Europa		
1.	Föreslå en gemensam förklaring från Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen med titeln <i>Europa för kultur – kultur för Europa</i> .	Fjärde kvartalet 2025
2.	Rapportera om tillståndet för kulturen i EU och anordna en strukturerad EU-dialog med berörda parter.	Tredje kvartalet 2027 (tillståndet för kulturen) Tredje kvartalet 2026 (dialog)
3.	Upprätta ett EU-nav för kulturdata som förvaltas av Europeiska kommissionen.	Från och med tredje kvartalet 2027
Huvudinriktning 1: VÄRDEN OCH RÄTTIGHETER		
4.	Föreslå ett nytt europeiskt pris för scenkonst.	Andra kvartalet 2027
5.	Rapportera för att hjälpa medlemsstaterna att öka deltagandet av och stödet till personer med funktionsnedsättning i kulturen.	Första kvartalet 2028
6.	Upprätta en frivillig ram för ömsesidigt erkännande av kultur- och kulturarvspass för ungdomar som utfärdas på nationell nivå, främja DiscoverEU:s kulturrutt bland ungdomar och öka det kulturella utbudet inom EU:s befintliga rabattkort för ungdomar (finansieras inom ramen för Erasmus+).	Fjärde kvartalet 2027 (pass) Andra kvartalet 2026 (DiscoverEU) Andra kvartalet 2026 (ungdomskort)
Huvudinriktning 2: KONSTNÄRER OCH MÄNNISKOR		
7.	Föreslå en EU-stadga för konstnärer i samråd med arbetsmarknadens parter och berörda parter.	Andra kvartalet 2027
8.	Inrätta ett nätverk av ungdomskulturambassadörer för att diskutera kulturpolitiska frågor.	Inleds 2026
9.	Lägga fram EU-riktlinjer för kultur, hälsa och välbefinnande.	2028
Huvudinriktning 3: KONKURRENSKRAFT, RESILIENS, SAMMANHÅLLNING		
10.	Lägga fram en AI-strategi för de kulturella och kreativa sektorerna.	Första kvartalet 2027
11.	Utveckla det gemensamma europeiska dataområdet för kulturarv inom ramen för den kommande strategin för införande av dataområdet 2025–2030.	Från och med fjärde kvartalet 2025
12.	Stärka det europeiska kulturarvsmärket och de europeiska kulturhuvudstäderna efter 2033.	Andra kvartalet 2026
13.	Anta ett meddelande och ett förslag till rådets rekommendation om framtiden för det nya europeiska Bauhaus, som utnyttjar humaniorans och kulturens omvälvande kraft för kreativitet och innovation.	Fjärde kvartalet 2025
14.	Starta ett nytt europeiskt forsknings- och innovationspartnerskap för ett resilient kulturarv.	Andra kvartalet 2026

Nr	Åtgärd	Tidsplan
Huvudinriktning 4: INTERNATIONELLT		
15.	Uppdatera EU:s strategi för internationella kulturella förbindelser tillsammans med den höga representanten.	Fjärde kvartalet 2027
16.	Tillsammans med den höga representanten utnyttja Team Europe-strategin för kultur för att uppmuntra sammanslagning av EU:s och medlemsstaternas resurser inom kultur och kulturarv.	Pågående
17.	Inleda en ny fas av programmet EU4Culture i det östra grannskapet.	Fjärde kvartalet 2025
18.	Inleda ett Euromed-initiativ för kultur, idrott och turism inom ramen för Medelhavspakten.	Första kvartalet 2026
INVESTERINGAR		
19.	Förenkla tillgången till EU-finansiering för kultur och uppdatera CulturEU:s finansieringsguide.	Pågående (Kreativa Europa) Fjärde kvartalet 2028 (CulturEU)
20.	Utarbeta EU-riktlinjer för strategiska investeringar i kultur och utforska innovativa investeringsverktyg för att locka till sig privat kapital, inbegripet filantropi, i samarbete med relevanta finansinstitut.	Fjärde kvartalet 2028